

Melléklet

Környezeti fenntarthatósági szempontok

A klímaváltozással foglalkozó tudományos kutatások mára konszenzusra jutottak abban, hogy az élelmiszertermelés jelenlegi működésének jelentős átalakítása, vagyis fenntarthatóbb élelmezési rendszerek létrehozása nélkül, a nemzetközi szervezetek klímacélkitűzései nem megvalósíthatóak, vagyis nincs esély arra, hogy 2050-re az átlagos felmelegedés mértéke ne haladja meg a 1,5-2 °C-t.

Abban is tudományos egyetértés mutatkozik, hogy a globális agrártermelésen belül a haszonállattartás és a hozzá köthető tevékenységek (pl. takarmánytermelés) jelentik messze a legnagyobb környezeti terhelést. Az emberiség létszámának és az életszínvonalnak a folyamatos emelkedése magával hozta az elmúlt évtizedekben a hús- és tejtermékfogyasztás növekedését, a haszonállatok számának és az előállított termékek mennyiségének jelentős növekedését.

A klímaváltozás hatásainak mérséklése, a biodiverzitás veszteségének megállítása érdekében a mezőgazdasági termelésre fordított területek nagyságát tovább nem lehet növelni, sőt inkább csökkenteni szükséges, a környezet és a termőtalajok állapotában, az ökoszisztémákban az ember tevékenysége következtében létrehozott károkat pedig enyhíteni szükséges. Így kijelenthető, hogy a fenntarthatóbb élelmezési rendszerek létrehozása érdekében a bolygón jelenleg élő, és mára az emlősök több, mint hatvan százalékát alkotó haszonállatok számát csökkenteni szükséges. Az emberiség létszámának növekedése miatt, csupán a környezeti aspektusokat figyelembe véve ez azt jelenti, hogy az egy főre jutó állati eredetű élelmiszerek arányát az étrendünkben mindenképpen csökkenteni szükséges, illetve a még megmaradó mennyiséget a kisebb ökológiai lábnyommal előállítható alapanyagok irányába kell elmozdítani.

Amellett, hogy a haszonállattartás a biodiverzitás drasztikus csökkenésének egyik legfőbb oka, az elmúlt évtizedekben kialakult intenzív állattartási módszerek jelentős szerepet játszanak az antimikrobiális rezisztencia által okozott világszintű egészségügyi fenyegetettség kialakulásában és a talajvizek állapotának romlásában is.

Az Európai Unió számos stratégiájában megjelenik a fenntarthatóbb európai élelmezési rendszerek és az európai lakosság fenntarthatóbb és egészségesebb étrendje kialakításának célja. Az Európai Zöld Megállapodás „szívében” az élelmiszergazdaságra

vonatkozó Farm 2 Fork (Termőföldtől az Asztalig) stratégia áll, melynek támogatásával a tagállamok egyetértettek abban, hogy az élelmiszer-előállításra vonatkozó jogszabályokat ezeknek a céloknak a megvalósítása érdekében szükséges módosítani. Így várhatóan 2-3 éven belül születik egy keretjogszabály a fenntarthatóbb élelmiszer-rendszerek kialakításának érdekében szükséges fogalmak, eszközrendszer meghatározásához, és a tagállamok várhatóan feladatuk kapják, hogy létrehozzák a saját stratégiájukat ezen a területen. Várható a döntően állati eredetű fehérjékről a növényi és alternatív fehérjék termelése irányában történő elmozdulás (az ún. fehérje-átállítás) uniós élelmiszerjogi eszközökkel történő ösztönzése¹. Emellett a kisebb ökológiai lábnyommal előállított élelmiszerek/élelmiszer kategóriák fogyasztásának elősegítése érdekében bevezetésre kerülhet egy harmonizált, LCA számításokon alapuló, európai élelmiszer védjegy-rendszer is, ami a fogyasztók számára is kézzelfoghatóvá teszi majd, hogy a növényi alapú élelmiszerek döntő többségének ökológiai lábnyoma alacsonyabb az állati eredetű termékekénél.

Állatjóléti szempontok

Az Európai Unióban az elmúlt években számos olyan érvényes állampolgári kezdeményezés született², amely a haszonállatok tartásával és kizsákmányolásával kapcsolatos etikai problémákra hívja fel a figyelmet, és egyben jelzi, hogy egyre több európai polgár számára fontos ez a kérdés. A Farm 2 Fork stratégia kilátásba helyezi az állatjóléti szabályok felülvizsgálatát, és ehhez kapcsolódóan az elmúlt években megkezdődtek az előkészületek³. Időközben szakmapolitikai viták zajlanak arról, hogy egy a szándékok szerint létrehozandó, harmonizált állatjóléti védjegy milyen feltételekkel, milyen termékkörökre vonatkozóan kerüljön bevezetésre. Bár jelenleg ezen viták pontos kimenetele, különös tekintettel az európai mezőgazdasági termelők nemzetközi versenyképességére vonatkozó szempontokra, még nem jósolható meg, ugyanakkor az biztosnak látszik, hogy a jelenlegieknél szigorúbb előírásokkal kell szembenézniük a haszonállattartóknak, valamint nagyobb transzparenciát kell majd biztosítaniuk a fogyasztók fenntartható és etikus választásának elősegítése érdekében. Mindez azt fogja eredményezni, hogy eltekintve az egyéb (igen fontos) gazdasági szempontoktól (pl. takarmányárak emelkedése, élelmiszer-

---

¹ Néhány tagállam (Dánia, Hollandia, Franciaország) már most elindult ebbe az irányba és támogatási programot hozott létre a jelenleg az állati termékpályákon dolgozó gazdálkodók növényi fehérjék termelésére történő átállításának, illetve a precíziós fermentációs eljárások meghonosításának támogatására.

² pl. End the Cage Age. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_21_3298

³ https://food.ec.europa.eu/animals/animal-welfare/evaluations-and-impact-assessment/revision-animal-welfare-legislation_en

infláció, uniós támogatások feltételrendszerének „zöldítése”, zöld finanszírozási követelmények megjelenése a bankok részéről), az állati eredetű termékpiályakon működő vállalkozások egyre inkább arra kényszerülnek majd, hogy az állatjóléti szempontokat a jelenleginél sokkal nagyobb mértékben figyelembe vegyék, valamint a fogyasztók felé reális válaszokat tudjanak adni az etikai megfontolások tekintetében. A növényi alapú „alternatív” termékek fogyasztását pedig, különösen a fiatalabb generációba tartozó vásárlók körében egyértelműen motiválja az a szempont, hogy a segítségükkel lehetséges oly módon is táplálkozni, hogy az ne kerüljön érző lények szenvedésébe, ugyanakkor a megszokott ízek és állagok élvezetének élménye megmaradjon.

Nemzetgazdasági szempontok

A rendelkezésre álló, az elmúlt néhány év forgalmának alakulására vonatkozó európai kutatások⁴ rávilágítanak, hogy az európai népesség körében lassan, de fokozatosan nő a tudatosság a fenntarthatóbb étrendre történő átállás szükségességével kapcsolatban, és ezt mutatja, hogy nő a növényi alapú feldolgozott élelmiszerek (pl. a GVH jelentésben is vizsgált növényi tej-alternatívák) népszerűsége és fogyasztása is. Életkortól és élethelyzettől is függően egyre többen döntenek úgy (akár egészségügyi, akár környezetvédelmi, akár etikai megfontolásokból), hogy tudatosan csökkentik az étrendjükben az állati eredetű élelmiszerek arányát. Ennek megfelelően az elmúlt években a nemzetközi élelmiszeripari innováció jelentős szeletét képviseli a növényi alapú kategória. Hazánkban is növekszik a választék és egyre több magyar gyártó dönt úgy, hogy megméretteti magát a szegmensben. A kategória növekedése épp ezért előnyös üzleti lehetőségeket rejthet a hazai élelmiszer-vállalkozások (mind a mezőgazdasági alapanyag termelők, mind a feldolgozók) számára is. A magyar élelmiszeripar regionális versenyképességének biztosítása érdekében pedig mindenképpen fontos lenne, hogy már a piac jelenlegi állapotában megszülessenek azok a adó-, fogyasztás- és kereskedelempolitikai intézkedések, amelyek támogatnák az új kategória térnyerését és a szükséges innovációs tevékenység előmozdítását az ágazatban. Csak így lehet elérni, hogy a hazai vásárlók (különösen a Z generáció 8-10 éven belüli fő fogyasztóvá válását követően) várhatóan növekvő igényét, minél nagyobb arányban, hazai vállalkozások által előállított termékekkel lehessen majd kielégíteni.

---

⁴ <https://smartproteinproject.eu/market-research/>
<https://gfieurope.org/blog/plant-based-sales-in-europe-22-growth/>